

2009-10
Class-IX
संस्कृतपाठ्यक्रमः

एकं प्रश्नपत्रम्

पूर्णांकाः 100

अवधि :-घण्टात्रयम्

क.	खण्डः	अपठित-अवबोधनम्	15 अंकाः
ख.	खण्डः	रचनात्मकं कार्यम्	20 अंकाः
ग.	खण्डः	अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	30 अंकाः
घ.	खण्डः	पठित-अवबोधनम्	35 अंकाः

'क'. (अपठित-अवबोधनम्)

(सरलगद्यांशम् आधारितं कायर्म-गद्यांशद्वयम्)

15 अंकाः

1. 40-50 शब्दपरिमितः सरलगद्यांशः 5 अंकाः
सरलगद्यांशम् आधारितम् कायर्म
 - एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तरकार्यम् 3 अंकाः
 - अनुच्छेद-आधारितं भाषिककार्यम् 2 अंकाः
2. 80-100 शब्दपरिमितः गद्यांशः- सरलकथा घटनावर्णनं वा 10 अंकाः
 - एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि 6 अंकाः
 - समुचितशीर्षकप्रदानम् 2 अंकाः
 - अनुच्छेद-आधारितम् भाषिककार्यम् 2 अंकाः

भाषिककार्यम् इत्यनेन अभिप्रेतम् अस्ति

- (i) वाक्ये कर्तृ - क्रियापदचयनम्
- (ii) कर्तृक्रिया-अन्वितिः
- (iii) विशेषणविशेष्यः-अन्वितिः
- (iv) संज्ञास्थाने सर्वनामप्रयोगः अथवा सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः
- (v) पर्यायं विलोमं वा पदं दत्त्वा अनुच्छेदे दत्तं पदचयनम्

'ख'. (रचनात्मकं कार्यम्)

(अभ्यासपुस्तक-आधारितम्)

20 अंकाः

3. संकेताधारितम् अभिनन्दनपत्रम्/वर्धापनपत्रम्/निमन्त्रणपत्रम्/प्राचार्य प्रति प्रार्थनापत्रम् 5 अंकाः
4. संकेताधारितः वार्तालापः 5 अंकाः
5. संकेताधारिता लघुकथा, चित्रवर्णनम् अनुच्छेदलेखनम् वा 10 अंकाः

‘ग’. (अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)
(अभ्यासपुस्तक—आधारितम्)

30 अंकाः

6. संस्कृतवर्णमाला 5 अंकाः
(अ) वर्ण — उच्चारणस्थानानि (3)
(ब) वर्तनी—वर्णसंयोजनम्, वर्णवियोजनम् (1+1)
7. वाक्येषु अनुच्छेदे वा सन्धिकार्यम् 5 अंकाः
(अ) स्वरसन्धिः (2)
दीर्घः, गुणः, वृद्धिः, यण्
(ब) व्यंजनसन्धिः (2)
• म् स्थाने अनुस्वारः
• णत्वविधानम्
• वर्गीय—प्रथम — अक्षराणां तृतीयवर्णे परिवर्तनम्
• त् स्थाने च्
• र् पूर्वस्य रेफस्य लोपः दीर्घस्वरत्वं च
• त् स्थाने ल्
(स) विसर्गसन्धिः (1)
विसर्गस्य उत्त्वं, रत्त्वं, लोपः
विसर्गस्थाने स्, श्, ष् ।
8. वाक्येषु शब्दरूपाणां प्रयोगाः 8 अंकाः
अ. शब्दाः अजन्ताः :- अकारान्ताः, बालकवत्, इकारान्ताः कविवत्
पुंल्लिङ्गाः उकारान्ताः साधुवत्, ऋकारान्ताः पितृवत्/दातृवत् ।
हलन्ताः — राजन्, भवत्, आत्मन्, विद्धस्, गच्छत् । (3)
ब. स्त्रीलिङ्गाः अजन्ताः :- अकारान्ताः रमावत्, इकारान्ताः मतिवत् (2)
ईकारान्ताः नदीवत्, ऋकारान्ताः मातृवत्
स. नपुसंकलिङ्गाः अजन्ताः :- अकारान्ताः फलवत्, उकारान्ताः मधुवत् (1)
द. संख्यावाचकशब्दाः एक द्वि त्रि चतुर् पंचम् (1)
च. सर्वनामशब्दाः यत् तत् किम् इदम् त्रिषु लिङ्गेषु, अस्मद् युष्मद् (1)
9. वाक्येषु धातुरूपाणां प्रयोगाः 6 अंकाः
• धातुरूपाणि लट् लोट् लृट् लङ् विधिलिङ्लकारेषु
• धातवः परस्मैपदिनः — भू (भव्) पठ् हस् नम् गम् (गच्छ्) (3)
अस् हन् क्रुध् नश् नृत् आप् शक् इष् प्रच्छ् कृ, ज्ञा, भक्ष् चिन्त्
आत्मनेपदिनः— सेव् लभ्, रुच्, मुद्, याच् (2)
उभयपदिनः— नी, ह्, (हर), भज्, पच (1)
10. उपपदविभक्तीनां प्रयोगाः 4 अंकाः

(अनुच्छेदे, वार्तालापे, लघुकथायाम् वा)

द्वितीया – अभितः, परितः, उभयतः, समया, निकषा, प्रति, धिक्, विना।

तृतीया – विना, अलम्, सह, हीनः, किम्, प्रयोजनम्।

चतुर्थी – नमः, स्वाहा, अलम् सामर्थ्ये,

पंचमी – बहिः, विना, भी, आरम्भ्, प्र-मद्, परः, पूर्वम्, अनन्तरम्

षष्ठी – निधारणे, पुरतः, पृष्ठतः वामतः, दक्षिणतः, अनादरे तरप्-तमप्, अधः।

सप्तमी – कुशलः, निपुणः, प्रवीणः, स्निह्, विश्वस् अनु-रज्, भावे।

11. प्रत्ययाः— तुमुन्, क्त्वा, ल्यप्, क्त, क्तवतु, शतृ, शानच् 2 अंकाः
(वाक्येषु प्रयोगाः)
- ‘घ’ (पठित – अवबोधनम्)** 35 अंकाः
12. पठित—सामग्रीम् आधारितम् अवबोधनकार्यम्
एकः गद्यांशः 5 अंकाः
एकः पद्यांशः 5 अंकाः
एकः नाट्यांशः 5 अंकाः
प्रतिखण्डम् अधिकृत्य अवबोधनकार्यम् एकपदेन, पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि,
रिक्तस्थानपूर्तिः, कः कं कथयति, सर्वनामप्रयोगेः, शब्दार्थाध्य
13. भावावबोधनम् (अंशद्वयम्) 3+3 अंकाः
रिक्तस्थानेन, विकल्पचयनेन, शुद्ध-अशुद्धमाध्यमेन, समभावसूक्तिमाध्यमेन वा
14. अन्वयेषु रिक्तस्थानपूर्तिः 3 अंकाः
15. प्रश्ननिर्माणम् (चत्वारः) 4 अंकाः
(वाक्येषु रेखांकितपदम् आधृत्य)
16. कथाक्रम-संयोजनम् 4 अंकाः
(क्रमरहित-अष्टवाक्यानां क्रमपूर्वकं संयोजनम्)
17. सन्दर्भे शब्दप्रयोगाः शब्दार्थमलेन वा 3 अंकाः

कोविड 19 महामारी के कारण शैक्षिक सत्र 2020–21 हेतु विषय– संस्कृत (कक्षा–9) में उपरोक्त पाठ्यक्रम से 30 प्रतिशत की कटौती निम्नवत् की जाती है:–

कक्षा–9

पाठ्यपुस्तक–शेमुषी

अध्याय–(1) प्रत्यभिज्ञानम्

(2) सिकतासेतुः

(3) जटायोः शौर्यम्

(4) वाङ्मनः प्राणस्वरूपम्